

ԱՆՁԻ ԻՆՔՆԻՐԱՑՄԱՆ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԱՄՈՒՍՆԱԿԱՆ ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ

Հարությունյան Ն. Ա. (ԵՊՀ, Երևան, Հայաստան)

n.harutyunyan@ysu.am

Հոդվածը նվիրված է անձի ինքնիրացման գործընթացի առանձնահատկություններին անձնական կյանքում՝ ամուսնական հարաբերություններում: Որպես ամուսնական կյանքում անձի ինքնիրացման գործոններ դիտարկվել են վստահությունը, ընտանեկան համախմբվածությունը, հարմարումը և բավարարվածությունը: Մեր կողմից իրականացված ուսումնասիրությունների արդյունքում դուրս է բերվել ամուսնական կյանքից բավարարվածության և ինքնիրացման փոխկապակցությունը:

Հանգուցային բառեր՝ ինքնիրացում, վստահություն, ընտանեկան համախմբվածություն, հարմարում, բավարարվածություն:

Ինքնիրացումը, որպես անձի զարգացման, նրա հնարավորությունների բացահայտման և իրականացման գործընթաց, դրսևորվում է կյանքի բոլոր ոլորտներում և կյանքի տարբեր փուլերում՝ իրեն բնորոշ հատկություններով: Այդպիսի հատկությունների բովանդակություն են կազմում անձի անհատական առանձնահատկությունները, նրա ձգտումները, հավակնություններն ու սպասումները, կյանքի սցենարները և վարքի մոդելները: Ինքնիրացման բնույթի և հաջողության վրա նշանակալի ազդեցություն է ունենում կյանքի փորձը, հաջողություններն ու անհաջողությունները, վերաբերմունքը իր և շրջապատի նկատմամբ ու շրջապատի վերաբերմունքը իր նկատմամբ: «Առավել ընդհանուր տեսքով ինքնիրացումը անձի կատարելագործումն է կյանքում և ամենօրյա գործունեության մեջ, այս աշխարհում սեփական յուրահատուկ ուղու, սեփական արժեքների և ժամանակի յուրաքանչյուր պահին սեփական գոյության իմաստի որոնումն ու հաստատումը» [1, էջ 37]:

Ըստ Ա. Մասլոուի՝ ինքնիրացումը սեփական ընդունակությունների բացահայտումն ու դրանց կիրառումն է անձի կողմից, ինչպես նաև պոտենցիալ հնարավորությունների իրականացումը, ցանկությունների և հետաքրքրությունների իրագործումը, որպես բարձրագույն պահանջմունքների բավարարում: Ինքնիրացմանը նպաստում են ինքնահաստատման մեծ ցանկությունը և ներքին պահանջմունքը, սեփական հնարավորությունների գիտակացումը, նպատակադրումը, գործունեության համապատասխան պլանավորումը [4]: Բացի այդ՝ շատ կարևոր է անձի ինքնավստահությունը և հավատը սեփական ուժերի նկատմամբ, ունակությունը ճանաչելու սեփական հույզերը և նոր հնարավորությունների փնտրտուքը:

Կ. Ռոջերսը պնդում է, որ անձի զարգացման ներքին միտումը չի կարող իրականացվել առանց այլ անձի ըմբռնման և ընդունման, առանց նրա հետ փոխգործունեության և նրա նկատմամբ էմպաթիկ վերաբերմունքի: Անձի ինքնիրականացման՝ սեփական հնարավորությունները դրսևորելու ձգտումը, ըստ Կ. Ռոջերսի, հանդիսանում է այն գլխավոր դրդապատճառը, որը մղում է նրան արտաքին աշխարհի հետ կառուցելու նոր հարաբերություններ՝ լինելով առավել ամբողջական, նման ինքն իրեն: Եվ առանց էմպաթիայի, առանց այլ անձի ընդունման ինքնիրացումն անհնար է [5]:

Ինքնիրացման ճանապարհին անձը պետք է հաղթահարի հոգեբանական խոչընդոտները, լուծի կյանքի ընթացքում ծագած դժվարությունները: Ինքնիրացման հիմքում ընկած է հոգեբանական գոյացությունների արդիականացումը, որն ապահովում է անձի ներուժի իրականացումը: Ըստ էության՝ ինքնիրացումը ներառում է կատարելագործման ձգտում, որի հիմքում սեփական ուժերն ու ընդունակությունները իրականացնելու անձի բարձրագույն պահանջմունքն է: Այն իր մեջ ընդգրկում է ոչ միայն սեփական հնարավորությունների մշտական աճն ու գործունեության որակի բարձրացումը, այլև հասարակական նորմերի ու արժեքների ընդունումն ու յուրացումն անձի կողմից:

Ա. Մասլոուն գտնում է, որ ինքնիրացման գործընթացը բախվում է խոչընդոտների, երբ մարդը չի գտնում ինքն իրեն, երբ առկա են ինքնաճանաչման դժվարություններ, անհայտ է նպատակը, անձը դժվար է պատկերացնում ինքնիրացման ուղիները, չկա պահանջմունքների և հնարավորությունների համադրում, գերակշռում է թերարժեքության բարդույթը, ի վերջո գրանցվում է հոգեբանական հասունության սահմանափակ, թույլ արտահայտվածություն: Ինքնիրացման դժվարությունների հիմքում թաքնված է անձի վերաբերմունքը, որը նա տածում է իր և շրջապատի հանդեպ: Այդ դժվարությունները ուղեկցվում են անհարմարավետության զգացումով, կյանքի ծանրության զգացողությամբ, ինքնաքննադատության ուժեղացմամբ, Ես-ից անբավարարվածությամբ, վիրավորանքի, անօգնականության, ոչ պիտանիության, դատարկության և ձանձրույթի զգացումով, թուլությամբ, տագնապայնությամբ, որոշում կայացնելու անկարողությամբ, ագրեսիայով, դեպրեսիայով, կյանքի նկատմամբ պատկերացումը փոխելու գիտակցմամբ, սեփական կյանքում նոր հնարավորություններ տեսնելու սուր պահանջմունքներով [4]: Ինքնիրացման դժվարությունները հաղթահարելուն նպաստում են նոր ուղիների որոնումը և դրված նպատակներին հասնելու ցանկությունը, կենտրոնանալու ունակությունը, դժվարությունները որպես ժամանակավոր ընկալելը, ցանկությունն իրագործելու մտադրությունները, լիցքաթափվելու, զգացմունքները ճանաչելու և աշխատանքը շարունակելու ունակությունը:

Առավել կարևոր և արդիական է անձի ինքնիրացման հիմնախնդիրը անձնական՝ ամուսնական կյանքում, որը ենթադրում է փոխհարաբերությունների և փոխազդեցությունների ավելի խորը և ինտենսիվ բնույթ:

Անձնական կյանքում ինքնիրացման բարձր մակարդակը ապահովվում է մարդու ներքին ռեսուրսների ներդաշնակությամբ, նրանց համապատասխան կիրառմամբ, ինքնավերականգնման և նորովի դրսևորման հնարավորությամբ: Ընտանիքում ինքնիրացման գործընթացում անձը ճիգեր է գործադրում, որոնք ուղղված են այնպիսի ներուժի բացահայտմանը, որը թույլ կտա նրան հասնել ներդաշնակության շրջապատի, կողակցի, իր և աշխարհի հետ: Լ. Ա. Կորոստիլյովան առանձնացնում է անձի ինքնիրացման չորս մակարդակ՝ պարզունակ-կատարողական, անհատական-կատարողական, սոցիումում նորմերի ու դերերի (հոգևոր և անձնային աճի տարրերով) յուրացումը երրորդ մակարդակն է, իսկ կյանքի իմաստի բացահայտման և արժեքային համակարգի ձևավորման միջոցով դրսևորվում է իրացման չորրորդ մակարդակը [3]: Իհարկե, ընտանիքում դրանք բոլորն էլ առկա են և գործում են, սակայն ամուսնական հարաբերություններում ինքնիրացման համար, մեր կարծիքով, կարևորությամբ առանձնանում են վերջին երկուսը՝ ընտանեկան նորմերի յուրացումը, դերերի համապատասխան իրագործումը և ընտանեկան արժեքների ու կյանքի իմաստի բովանդակային ընդհանրությունը:

Ընտանեկան կյանքում գոյություն ունեն անձի ինքնիրացման փուլեր՝

- ինքնորոշում կյանքի ուղեկցի ընտրության հարցում՝ անձն ընտրում է իրեն համակրելի, գրավիչ, հոգեպես մտերմիկ զուգընկեր,
- կայուն անձնային փոխհարաբերությունների կայացում՝ անձը ձևավորում է ամուսնաընտանեկան հարաբերություններ հետևյալ ոլորտներում՝ հոգեֆիզիոլոգիական, հոգեբանական, սոցիալ-հոգեբանական, հոգևոր,
- ամուսինների հետագա անձնային աճ և զարգացում: Ըստ Արգայլի՝ ինքնազարգացումը ավտոնոմիայի և հոմոնոմիայի համադրությունն է, խորքային պահանջումների և դրանց բավարարման միջոցների համադրությունը, և անձի վարքի բազմակողմանիության մեծացումը [2]:

Այս բոլոր փուլերում անձի ինքնիրացմանը միշտ ուղեկցում է բավարարվածության զգացումը: Անձն ապրում է գոհունակություն և բավարարվածություն գործունեության արդյունքներից, հաջողություններից ու սեփական նվաճումներից: Ամուսնական հարաբերություններում բավարարվածությունը մեծ մասամբ որոշվում է ընտանեկան մի շարք ոլորտներում՝ գործառույթների լիարժեք և համապատասխան իրագործմամբ: Բավարարվածությունը շնորհիվ անձը հասնում է ներդաշնակության իր և շրջապատող աշխարհի հետ: Տեղին է անդրադառնալ բավարարվածության հասնելու միջոցների աղբյուրների՝ հեղունիստական և էվդեմոնիստական տեսությունների քննարկմանը, որոնք երկու հակադիր տեսակետներ են ընտանիքում բավարարվածության և երջանկության մասին պատկերացումներում:

Առաջին հայացքից ամուսնական կյանքում բավարարվածությունը ենթադրում է արտահայտված հեղոնիստական (հաճույքի) բաղադրիչ: Միևնույն ժամանակ սոցիումի մեջ կենսագործունեությունը թույլ չի տալիս անձնական

կյանքը և ամուսնաընտանեկան հարաբերությունները բերել միայն հեղոնիզմի: Ըստ էության՝ երջանկության հեղոնիստական կոնցեպցիայի ներկայացուցիչները նախընտրում են բավարարվածության միակողմանի, եսակենտրոն չափանիշ, որ ուղղված է միայն սեփական օգուտին, ինչը արդյունքում ձևափոխում, աղճատում է ինքնիրացման ընթացքը:

Մյուս կոնցեպցիան՝ էվդեմոնիզմը ենթադրում է համախոհների առկայություն, ովքեր կիսում, աջակցում են բարձր գաղափարին, ձգտում են մեծ ու հստակ նպատակների: Ամուսնա-ընտանեկան հարաբերությունների հետ կապված այսպիսի կողմնորոշման ծայրահեղ ձևերը կարող են ունենալ բացասական ազդեցություն: Ամուսնուն (կնոջը) վերագրվում է ժամանակի մեծ մասն ընտանիքից դուրս անցկացնելու ցանկություն, շեղում ամուսնաընտանեկան պարտավորություններից: Այսպիսով, բավարարվածության չափանիշը ձեռք է բերում նույնպես միակողմանի ուղղվածություն, բայց արդեն դեպի սոցիումի կողմը [3]:

Պետք է հակադրել և չափազանց հեշտացնել հեղոնիստական և էվդեմոնիստական կողմնորոշումները, քանի որ, ըստ էության, դիտարկելով անձնական կյանքում բավարարվածության հիմնախնդիրը, անհրաժեշտ է ի նկատի ունենալ այդ երկու կողմերի համահարաբերակցումը: Սակայն անհրաժեշտ պայման է, որ ամուսիններից յուրաքանչյուրը ջանք գործադրի ոչ միայն իր Ես-ի զարգացման, այլև նպաստի դիմացինի ինքնիրացման հնարավորությունները իրականացնելու համար:

Անձի ինքնիրացումը ենթադրում է առաջին հերթին ինքն իր, այլ մարդկանց և ամբողջ աշխարհի նկատմամբ վստահության բարձր մակարդակ, այսինքն վստահությունը դիտարկվում է, որպես ինքնիրացման երկրորդ պայման կամ բաղադրիչ: Ընտանիքում ևս անձն ունի վստահություն՝ ուղղված իրեն և կողակցին (կամ ընտանիքի այլ անդամներին): Ելնելով նրանից, թե վստահության որ ուղղվածությունն է գերակշռում, անձի մոտ վարքի ձևերը տարբեր են լինում:

Այդ վարքի ձևերի մասին խոսել է Տ. Սկրիպկինան, ըստ որի՝ այստեղ առկա է որոշակի հարաբերություն անձի՝ իր նկատմամբ վստահության և աշխարհի նկատմամբ վստահության միջև: Եթե աշխարհի, մարդկանց կամ կողակցի նկատմամբ վստահությունը մեծ է ինքն իր նկատմամբ վստահությունից, ապա անձի վարքում դրսևորվում է ենթարկում, ցածր ռեֆլեքսիա: Չափազանց քիչ վստահությունը ինքն իր նկատմամբ բերում է նաև ցածր ինքնագնահատականի, ցածր ձգտումների դրսևորման: Անձի ինքնիրացման համար դրական գործոն է համարվում, իհարկե, վստահությունը ինքն իր նկատմամբ, ինչը նպաստում է մարդու ինքնաարտահայտմանը: Սակայն, եթե այն ուղղորդվում է աշխարհի նկատմամբ վստահության պակասով, ապա անձի մոտ առկա է կասկածամտություն, նեղ հեռանկարների արտահայտվածություն: Վստահության արտահայտվածության ծայրահեղ, բևեռային ձևերը, բերում են

կենսագործունեության անհամապատասխանության և, հետևաբար, ինքնիրացման անհամապատասխանության: Համաձայն հեղինակի, ինչպես կյանքի գործունեության, այնպես էլ ինքնիրացման համար բարենպաստ է համարվում անձի բավականին բարձր վստահությունը իր նկատմամբ՝ արտաքին բացվածության ֆոնի վրա [7]:

Անկասկած, անձնական կյանքում անհրաժեշտ է ամուսինների միջև փոխադարձ հարմարվողականության որոշակի աստիճան: Հարմարվողականությունը, որպես ինքնիրացման արդյունքի երրորդ բաղադրիչ, ենթադրում է սոցիալական միջավայրի պայմաններին, այսինքն՝ ամուսինների համատեղ կենսագործունեությանն ակտիվորեն հարմարվելու գործընթաց: Հարմարման տիպի յուրահատկությունը և անհատական առանձնահատկությունները անձի ինքնիրացման գործընթացի որոշիչ գործոններ են:

Վ. Ա. Սիսենկոն առանձնացնում է ընտանեկան հարմարման մի քանի տիրույթներ, որոնցից առաջինը վերաբերում է զուգընկերների հարմարմանը իրենց ստանձնած ընտանեկան դերին ու աշխատանքի բաժանմանը: Այնուհետև հարմարումն է ամուսնու (կնոջ) հոգեկան աշխարհի, խառնվածքի, բնավորության, պահանջմունքների, հետաքրքրությունների, սովորությունների, դիմացինի կյանքի ոճի, կենսակերպի, նրա ունեցած հիմնական արժեքների, «կյանքի փիլիսոփայության», «կյանքի իմաստի» նպատակների ըմբռնմանը, ինչպես նաև հարմարումն է ֆիզիոլոգիական (այդ թվում նաև սեքսուալ) ոլորտում ու զուգընկերոջ մասնագիտական գործունեությանը: Նա ընտանեկան փոխհարաբերություններում առանձնացրել է հարմարողական վարքի դրսևորման չորս տիպ, որոնցից շատերն այն անձինք են, ովքեր օժտված են և դրսևորում են բարձր հարմարվողականություն, մնացածը՝ միջին կամ ցածր, և բավականին մեծ տոկոս են կազմում այնպիսի անձինք, ովքեր օժտված չեն հարմարվողականությամբ [6]: Անկախ նրանից, թե ինչպիսին է ընտանեկան-ամուսնական հարմարումը՝ լրիվ թե մասնակի, փոխադարձ թե միակողմանի, այն ունի դրական ազդեցություն և նշանակություն անձի ինքնիրացման համար: Հարմարումը կարգավորում է անձ-ընտանիք փոխհարաբերությունը, նպաստում հոգեկան առողջության պահպանմանը և անձի ինքնիրացմանն ու ինքնակատարելագործմանը:

Հիմնվելով տեսական վերլուծության վրա և կարևորելով ամուսնական կյանքում ինքնիրացման հիմնախնդիրը փորձել ենք բացահայտել անձի ինքնիրացման գործընթացի առանձնահատկությունները անձնական (ամուսնական) կյանքում և դրա փոխկապվածությունը ընտանեկան կյանքով բավարարվածության հետ: Կիրառել ենք հետևյալ մեթոդիկաները՝ Յ. Ե. Այրոշինայի՝ ինքնիրացման մակարդակի չափման թեստը (CAT) և Դ. Օլսոնի՝ ընտանեկան համախմբվածության և հարմարողականության չափման մեթոդիկան (FACES-3): Հավելենք, որ տղամարդկանց և կանանց մոտ ընտանեկան կյանքից բավարարվածության աստիճանը բացահայտվել է

ընտանեկան համախմբվածության և հարմարողականության տեսանկյունից, համաձայն Դ. Օլսոնի մեթոդիկայի: Մեթոդիկան մշակված է այնպես, որ թույլ է տալիս հաստատել, թե ինչպես են հետազոտվողներն ընկալում իրենց ընտանիքը և ինչպիսին կուզենային այն տեսնել: Իրական ընտանեկան հարաբերությունների և իդեալական ընտանեկան հարաբերությունների գնահատականների միջև տարբերությունները ցույց են տալիս անձի՝ ամուսնական կյանքից բավարարվածության մակարդակը, արտահայտվածության աստիճանը: Հետազոտությանը մասնակցել են ամուսնացած հասուն տարիքի տղամարդիկ ($n=60$) և կանայք ($n=60$): Քանի որ նպատակ ունենք ուսումնասիրել ինքնիրացումը անձնական կյանքում, ապա նպատակահարմար է ուսումնասիրել ոչ ամուսնական զույգեր:

Այսպիսով, հետազոտության արդյունքներից երևում է, որ իրենց ընտանիքում ցածր բավարարվածություն ունեցող կանանց (40 %) մոտ ինքնիրացման որոշ գործոններ, ինչպիսիք են *ժամանակային կողմնորոշումը*, *աջակցությունը*, *վարքի ճկունությունը*, *ինքնաբուխությունը*, *կոնֆակտությունը*, ունեն ցածր ցուցանիշներ, այսինքն բացահայտվել են ուղիղ կոռելյացիոն կապեր: Ինչը նշանակում է, որ ցածր բավարարվածություն ունեցող կանայք կողմնորոշված են ժամանակի ինչ-որ հատվածի վրա, չունեն իրենց կյանքում անցյալի, ներկայի և ապագայի տարբերակման զգացում, չեն ընկալում ներկան որպես անցյալի արդյունք և չունեն ապագայի նկատմամբ պատրաստվածություն: Նրանց մոտ առկա է վարքի անկայունություն, շրջապատից բարձր կախվածություն: Ցածր բավարարվածություն ունեցող կանանց բնորոշ է նաև իրավիճակի փոփոխվող պայմաններին դանդաղ հակազդումը, նրանք դժվար են հարմարվում փոփոխություններին, նաև դժվար են հաստատում հարաբերություններ այլ մարդկանց հետ:

Ցածր բավարարվածություն ունեցող տղամարդկանց (23.33 %) մոտ գրանցվել են *ժամանակային կողմնորոշման*, *սիներգիկության*, *ճանաչողական պահանջմունքի*, *կոնֆակտության* ցածր ցուցանիշներ և հակադարձ կոռելյացիա՝ բարձր ցուցանիշներ *ինքնահարգանքի* և *կրեատիվության* սանդղակներում: Թեպետ ցածր բավարարվածություն ունեցող տղամարդկանց բնորոշ է կողմնորոշումը ժամանակի որևէ հատվածի վրա, ցածր է աշխարհի և մարդկանց ամբողջականության ընկալման հնարավորությունը, հետաքրքրված չեն աշխարհի մասին տեղեկատվությամբ, և անձի վարքում արտահայտված չէ շփումը, սակայն վառ է արտահայտված ստեղծագործական ուղղվածության ընդունակությունը և հարգանքը իր իսկ նկատմամբ:

Իսկ հարցված կանանց 60 %-ն ունեն ընտանեկան կյանքից բարձր բավարարվածություն, ինչն ուղիղ կոռելյացվել է *արժեքային կողմնորոշման*, *վարքի ճկունության*, *ինքնաբուխության* և *ինքնահարգանքի ցուցանիշներին*, իսկ *ագրեսիայի ընդունման* սանդղակի տվյալները գրանցվել են ցածր: Ինչը նշանակում է, որ նրանք արագ արձագանքում են իրավիճակի փոփոխու-

թյուններին, կարողանում են գնահատել սեփական առավելությունները, հնարավորություններն ու կարողությունները, հարգում և ընդունում են իրենք իրենց, ինչպիսին որ կան, մերժում են ագրեսիվ դրսևորումները վարքում:

Բարձր բավարարվածություն ունեցող տղամարդկանց (76.67 %) մոտ արձանագրվել են բարձր ցուցանիշներ հետևյալ սանդղակներում՝ *ժամանակային կողմնորոշման, աջակցության, վարքի ճկունության, ինքնահարգանքի, կրեատիվության, ինչպես նաև ագրեսիայի*: Այս խմբի մեջ ընդգրկված հետազոտվողների տվյալների վերլուծության համաձայն կարող ենք փաստել, որ նրանց մոտ հստակ է անցյալի, ներկայի և ապագայի կապվածությունը, անձի արժեքներն ու վարքն անկախ են արտաքին ազդեցություններից, վարքը ճկուն է միջավայրի փոփոխությունների նկատմամբ, հարմարված են, կրեատիվ, ճանաչում են սեփական հնարավորությունները և գնահատում իրենց առավելությունները, բացի այդ ունակ են ընդունել բարկությունը, զայրույթը և ագրեսիան, որպես անձի բնական դրսևորումներ:

Այսպիսով, անձնական կյանքում ինքնիրացումը հանգեցնում է դրական, կայուն, անձնապես նշանակալի ամուսնաընտանեկան հարաբերությունների ստեղծման և պահպանման: Անձնական կյանքում ինքնիրացման գործընթացում բացի շատ կարևոր համախմբվածության և հարմարման գործոններից, էական դեր և նշանակություն ունեն անձի բավարարվածությունն ամուսնական կյանքից ու վստահությունն իր և շրջապատի, այդ թվում կողակցի նկատմամբ:

Գրականություն

1. Անձի ինքնիրացման հիմնախնդիրը: Ուսումնառական ձեռնարկ / **Վ. Ռ. Պապոյան, Է. Ա. Գրին, Ա. Ս. Գալստյան** և ուրիշներ., Խմբ.՝ Ս. Ս. Ամիրյան. – Եր.: ԵՊՀ հրատ., 2011. – 102 էջ:
2. **Аргайл М.** Психология счастья. – М: Погребс, 1990. – 336 с.
3. **Коростылева Л. А.** Психология сомореализации личности: брачно-семейные отношения. СПб.: Изд. СПбГУ, 2000. – 292 с.
4. **Маслоу А.,** Самоактуализация. – М., МГУ, 1982 - 324 с.
5. **Роджерс К.,** Взгляд на психиатрию. Становление человека, М., "Прогресс" 1994 - 178 с.
6. **Сысенко В. А.** Молодеж вступает в брак. -М.: Мысль. 1986 - 255 с.
7. <http://padaread.com/?book=30279> **Скрипкина Т. П.** Психология доверия, М.: изд. центр «Академик», 2000. – 264 с.

ОСОБЕННОСТИ САМОРЕАЛИЗАЦИИ ЛИЧНОСТИ В СУПРУЖЕСКИХ ОТНОШЕНИЯХ

Арутюнян Н. А. (ЕГУ, Ереван, Армения)

Статья посвящена анализу процесса самореализации личности в супружеских отношениях. Мы проанализировали факторы самореализации личности в семейной жизни, такие как доверие, семейная сплоченность, адаптация и удовлетворенность. В результате данного анализа нами была обнаружена связь между удовлетворенностью супружеской жизнью и самореализацией.

Ключевые слова: *самореализация, доверие, семейная устойчивость, адаптация, удовлетворенность.*

PECULIARITIES OF PERSON' SELF-REALIZATION IN MARITAL RELATIONS

Harutyunyan N. A. (YSU, Yerevan, Armenia)

The article is devoted to the analysis of the process of persons' self-realization in marital relations. We analyzed the factors of personal self-realization in family life, such as trust, family cohesion, adaptation and satisfaction. As a result, we have established a link between satisfaction with life and self-realization.

Key words: *self-realization, trust, family stability, adaptation, satisfaction.*